

"Enerji Toplum İçindir,,

Oğuz Türkyılmaz
Anısına...

**Sevgi,
saygı ve özlemle...**



Oturum Yöneticisi: Necdet Pamir

**Konuşmacılar: Latife Türkyılmaz, Prof. Dr. Bilsay Kuruç, Yunus Yener,
Şayende Yılmaz, Dr. Serdar Şahinkaya, MMO Enerji Çalışma Grubu**

**21. YÜZYIL
İÇİN PLANLAMA**



Oğuz Türkyılmaz ve Meslek Örgütlülüğü...



2018 yılında Mühendis ve Makina dergisi için yapılan söyleşide;

- “Örgütlü mücadeleye inandığım için, ODTÜ’den çıkış belgesini aldığım gün, ilk iş olarak, o zaman Sümer Sokak’ta olan Oda Genel Merkezi’ne gittim ve 6974 sicil numarası ile Oda’ya kayıt yaptırdım. Görev aldığım demokratik kitle örgütlerinde ve siyasi yapılarda, hep bilgi üretmeye ve yaygınlaştırmaya yönelik olarak çalıştım.” diyen ve aidiyetini son anına kadar bireysel ve toplumsal sorumlulukla sürdüren örnek bir insandı Oğuz TÜRKYILMAZ...
- O söyleşinin sonunda ise şöyle diyordu:
- “Umutsuzluğu hiç sevmedim, bir kaç yıl önce TMMOB Genel Kurulu’nda konuşurken, Necati Uyar’ın yazdığı bir şiiri okumuştum, ‘**Umutsuzluğu dağıt yüzünden**’ diye... Çocuklarım bana sorarlar, ‘Baba bu kadar pozitif enerjiyi nereden ve nasıl buluyorsun?’ diye. Ben moralimi hiç bozmadım. ‘Nasılsın?’ diye sorulduğunda, ‘Yıkılmadık, ayakta’yız’ diyorum, çünkü yıkılmak bize yakışmaz. Neler gördük bu ülkede... 12 Mart’ı, 12 Eylül’ü yaşadık; yıkılmadık. Ülkenin koşullarına bakınca tedirginim ama umutsuz değilim. Bu karanlığın mutlaka bir gün aşılabacağına inanıyorum. Dostoyevski’nin sözünü hiç unutmayın. ‘**Herkes, her şeyden daima sorumludur.**’ Değerlerinizi, kimliğinizi koruyun ve ailenize, yakınlarınıza, arkadaşlarınıza, çevrenize, üyesi olduğunuz meslek odalarına ve demokratik kitle örgütlerine, kentinize, ülkenize sahip çıkın. ‘**Unutma! Devrim, bir gün mutlaka**’ ve ‘**Umutsuzluğu dağıt yüzünden...**’ demekten hiç vazgeçmedim...

Demokratik Enerji Programı





DEMOKRATİK ENERJİ PROGRAMI



- Bu bildiri, özü itibarı ile 10 yıldır üzerinde çalıştığım programatik bir metindir.
- **Çıkış noktası**, enerji sektörün de mevcut işleyişi; *kamucu, toplumcu bir bakış açısı ile eleştiren* bizlere, mühendis ve mimar odalarına, üst örgütümüz TMMOB'ye ve diğer emek ve meslek örgütlerine sıkça yöneltilen **“Siz yalnızca eleştirir, ne yapmak istediğinizi ve nasıl yapacağınızı söylemez, bilmezsiniz”** vb. aşağılayıcı söylemleri boşa çıkartmaktı.
- Bu bozuk düzene, çarpık işleyişe neden karşı çıktığımızı belirtmek, neler yapacağımızı anlatmak, bununla da yetinmeyip; *neyi, nasıl yapacağımızı özgüvenli ve inandırıcı bir söylemle dile getirmekti.*
- Zaman içinde bu çalışma; bir dizi tartışma, eleştiri ve katkılarla zenginleşti, bütünlüklü **DEMOKRATİK ENERJİ PROGRAMI**'na dönüştü.



ENERJİ, KİMİN İÇİN?



- *Enerji üretimi için kullanılan fosil yakıtlar (petrol, doğalgaz, kömür vb.) ile rüzgâr, güneş vb. yenilenebilir **enerji kaynakları, tüm insanlığın ortak malıdır.***
- ***Enerjiden yararlanmak,** modern çağın gereği ve **vazgeçilmez bir insan hakkıdır.***
- *Tümü, toplumun ortak malı olan enerji kaynaklarının araştırılması, bulunması ve değerlendirilmesinden başlayarak; üretim, iletim, dağıtım ve satışına kadar, sürecin tüm aşamalarında; **çevreye, insan sağlığına, iklime ve ekosisteme olumsuz etkileri asgari düzeyde tutulmalı ve toplum yararı gözetilmelidir.***
- ***Enerjinin tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir bir şekilde sunulması,** temel enerji politikası olmak zorundadır.*
- *Bu anlayış ve yaklaşım, **enerji ihtiyacının karşılanması; bir kamu hizmeti olarak ve kamu kuruluşları eliyle, toplum çıkarları doğrultusunda** yürütülmesi gereğini ortaya çıkarmaktadır.*



ENERJİ, KİMİN İÇİN?



- Yıllardır sürdürülen **piyasalaştırma ve özelleştirme** uygulamaları enerji alanını yönetilemez bir hale getirmiştir.
- Dayanılmaz hale gelen bu sorunları aşmak ve yaşamı sürdürülemez kılan **siyasi-ekonomik ve sosyal krizden**, mümkün olan en çabuk şekilde ve en az hasarla çıkabilmek için; yurttaşların/toplumun vazgeçilmez gereksinimlerinin karşılanmasında; **kamu mülkiyeti, kamusal hizmet ve toplumsal yarar esaslarını temel alan katılımcı demokratik bir planlama ve toplumsal kalkınma perspektifi ile kamucu, toplumcu bir program uygulanmalıdır.**
- Ancak biliyoruz; **böylesi bir programı**, sermaye yanlısı iktidarlar uygulayamaz; **demokratik ülkelerde, toplumcu iktidarlar uygulayabilir.**



KAMUCU DÖNÜŞÜMÜN TEMEL İLKELERİ

- ✓ Kamu kurum ve kuruluşlarında, toplumcu bir yönetim ve çalışma anlayışının egemen kılınması,
- ✓ Yatırımların planlamasında kâr beklentileri değil, toplum yararının ve gerektiği yerlerde üstün kamu çıkarının gözetilmesi; salt kâra odaklı üretim anlayışı yerine, kamu ve toplum çıkarlarını önceleyen enerji üretiminin hedeflenmesi ve böylelikle de toplumun enerji ihtiyacını güvenli biçimde karşılamamanın birincil amaç olarak belirlenmesi,
- ✓ Planlama sistematığına dayalı uzun vadeli öngörülerle; enerji ihtiyacının, toplumsal, kamusal ve ulusal çıkarlar gözetilerek, geniş kesimlerin sürekli yararlanmasına imkân verecek biçimde karşılanması, düşük maliyetle ve yüksek verimlilikle üretim, iletim ve dağıtımının esas olması,
- ✓ Yenilenebilir kaynaklara dayalı enerji üretimi için, gerekli ekipmanların yurtiçinde üretimini öngören projelere öncelik ve ağırlık verilmesi,



KAMUCU DÖNÜŞÜMÜN TEMEL İLKELERİ

- ✓ Bu süreçte mevcut ve kamuya dönen tesislerin, kâr amaçlı işletme yöntemleri yerine, *kamu hizmeti anlayışıyla verimli bir şekilde çalıştırarak örnek olmalarının sağlanması,*
- ✓ Bu çerçevede, *enerjinin doğal ve toplumsal çevreye olumsuz etkilerini asgari düzeyde tutarak ve azami ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayalı, etkin ve verimli olarak üretimi, iletimi ve dağıtımı hedeflenmelidir.*

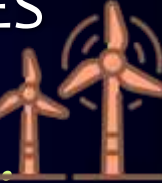




ÖNCELİKLİ KONULAR, YOL HARİTALARI, YAPILACAK ÇALIŞMALAR

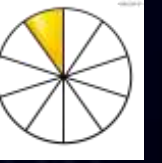
1

- Rüzgar Boşa Esmesin - ETKB'nin 100.000 MW olarak telaffuz ettiği karasal RES potansiyeli, internet sayfasında 57.786 MW'tır. **Karasal RES potansiyelinin yalnızca dördte biri devrededir.** Uluslararası bazı çalışmalarda, Türkiye'nin deniz üstü rüzgar enerjisi potansiyeli 70.000–75.000 MW aralığında tahmin edilirken, **Bakanlığın deniz üstü RES potansiyeli için 20.778 MW tahmini çok düşüktür.** ETKB; **akademi, meslek örgütleri ve uzmanların katılımıyla**, yeni bilimsel çalışmalar yapmalı ve **Türkiye'nin güncel karasal ve deniz üstü rüzgâra dayalı elektrik üretim potansiyeli ve stratejisi, yeniden belirlenmelidir.**



2

- Güneş Arkamızı Değil, Yüzümüzü Dönelim - Bugün **sadece %10'u değerlendirilen** (380.000 MW'ın, 37.523 MW'ı) **güneş dayalı elektrik üretim potansiyelinin tamamının değerlendirilmesi için enerji yönetiminin, EPDK'nin, elektrik dağıtım şirketlerinin elbirliğiyle;** küçük işletmelerin, işyerlerinin, konutların, sitelerin, yurttaşların kendi ihtiyaçları için güneş enerjisi ile elektrik üretimlerini engelleyen güneş enerjisi karşıtı yaklaşım devre dışı bırakılmalıdır. Bu grup üreticilerin, eksik üretimlerini dağıtım şebekesinden temin etmelerine, fazla üretimlerini dağıtım şebekesine vermelerine imkan sağlayan **adil bir takas sistemi** kurulmalıdır. **Ticari ve sınai işletmelerin elektrik tüketimlerinin belirli bir bölümünü güneş enerjisinden karşılamaları zorunlu kılınmalı, bu sonsuz kaynaktan en yüksek düzeyde yararlanılmalıdır.**





ÖNCELİKLİ KONULAR, YOL HARİTALARI, YAPILACAK ÇALIŞMALAR

3

Toplum Yararı ve Enerjide Bağımsızlık İçin Fosil Yakıt İthalatı (Dışa Bağımlılık) Azaltılmalıdır

- **Enerji ham maddeleri ithalatı**, ülkelerin dışa bağımlılığının önemli göstergelerindendir. **2022'de** Türkiye enerji ithalatı faturası **96,5 milyar dolarla** rekor kırmış ve toplam ithalat bedelinin **% 26,5'ini** oluşturmuştur. Bu durum, sürdürülebilir değildir. 2025'de 62,5 milyar dolar olan enerji girdileri ithalat faturası, **ABD VE İsrail'in İran'a saldırılarıyla oluşan fiyat artışları nedeniyle, daha da artmaktadır.** Ukrayna savaşı gerekçesi ile uygulanan ambargolar sonrasında Türkiye, Rusya Federasyonu'nun en önemli ihrac pazarlarından biri olmuş ve Rusya, Türkiye'nin doğalgaz, petrol ve taşkömürü ithal ettiği ülkeler arasında ilk sırada yer almıştır. **Enerjide (herhangi) bir ülkeye olan bu derecede yüksek bağımlılık, bağımsızlık ve enerji güvenliği ilkelerine zıttır.**
- **Enerji arzında dışa bağımlılığı azaltmak için, yenilenebilir kaynaklara ağırlık verilmeli** ve büyük bölümü ithal edilen, kömür ve petrolün yanı sıra, doğalgazın da ithalat miktarı düşürülmelidir.
- Doğalgaz fiyat artışlarını kontrol edebilmek için, **daha ucuza temin edilebilecek ülkeleri çeşitlendirmek**, yeni sözleşmelerde ülke yararını azami ölçüde gözetmek, **mevcut sözleşmeleri yeniden görüşme konusu yapmak**, alım fiyatlarını düşürtmek, fiyatı artırıcı ve ülkemiz aleyhine işleyen hükümleri iptal etmek ve yurtiçi gaz üretimini arttırmak gerekmektedir. **Bu politikalar, bugüne değin uygulanmamıştır.**

ÖNCELİKLİ KONULAR, YOL HARİTALARI, YAPILACAK ÇALIŞMALAR

3

Toplum Yararı ve Enerjide Bağımsızlık İçin Fosil Yakıt İthalatı (Dışa Bağımlılık) Azaltılmalıdır (... devam)



- **Fosil yakıtların arz içindeki payının düşürülmesi gerekliliği göz ardı edilmeden**, daha uzun bir süre elektrik üretiminde, sanayi kuruluşlarında ve konutlarda mutfak, sıcak su eldesi ve ısınma için kullanılacak olan **doğalgazın, yurtiçi arama ve üretim faaliyetlerinin artmasının gereği açıktır. Yerli doğalgaz üretiminin mutlaka arttırılması gerekmektedir.**
- Karasal alanların yanı sıra **denizlerdeki aramalara da hız verilmelidir.** Emperyalist-kapitalist sistemin tüm kurumları ile ülkemizin Ege ve Akdeniz’de münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığını sınırlandırma ve böylece **gerek denizlerdeki doğal kaynaklardan gerekse deniz üstü RES ve GES potansiyelinden yararlanmasını sınırlama girişimleri engellenmeli, ülkemizin denizleri altında ve üstündeki tüm haklarının tescili sağlanmalıdır.**
- **Ege ve Akdeniz’de dış baskılara boyun eğip, egemenlik haklarını savunmakta geri adım atılması kabul edilemez.** Konu hakkında bilgili ve birikimli tüm uzman ve kurumların katılımıyla; yoğun, ciddi ve hızlı bir çalışma ile ülkemizin Ege Denizi ve Akdeniz’deki egemenlik haklarını; **denizin altındaki doğal kaynaklardan ve deniz üstü rüzgara ve güneşe dayalı elektrik üretim potansiyelinden**, iyi komşuluk ilkeleri çerçevesinde, en doğru ve adil şekilde savunmasına olanak verecek bir strateji ve politikalar manzumesi geliştirilmeli; **ülkemin görüşleri ilgili tüm uluslararası platformlarda aktif bir şekilde yetkin ve nitelikli kadrolar tarafından kararlı biçimde dile getirilmeli ve hayata geçirilmelidir.**





ÖNCELİKLİ KONULAR, YOL HARİTALARI, YAPILACAK ÇALIŞMALAR

3

- Toplum Yararı ve Enerjide Bağımsızlık İçin Dışa Bağımlı Fosil Yakıt İthalatı Azaltılmalıdır (... devam)

- Yüz milyonlarca dolar ödenerek satın alınan, alındıktan sonra bakım, onarım, yenilenme işleri için de kaynak tüketen **deniz derin sondaj gemilerini, Karadeniz'de boş battal bekleten anlayış ve tutum terk edilmeli, Akdeniz'de sondajlara, yeniden başlanmalıdır.**

4

- Topluma Takılmaya Çalışılan Boyunduruk: Nükleer Güç Santralleri



- Ülkemizin **Nükleer Enerji Strateji Belgesi, yol haritası, eylem planı yoktur.** Ama **çok yetersiz** bir Nükleer Santral Yasası ve ikincil düzenlemeleri ile **Rusya Federasyonu devlet şirketinin sahibi olduğu ve üreteceği elektriğe alım garantisi verilen, Rus yüklenici eliyle yapılan, denetimlerin yetersiz olduğu, yapımı için her türlü kolaylığın sağlandığı, deprem riskini yeterince gözetmeyen, inşa halindeki Akkuyu NGS yatırımı vardır.**
- **Akkuyu NGS Projesi, RF için stratejiktir.** Bu proje ile RF, ülkemizde, **mülkiyeti kendine ait olan, dünyada Yap-Sahip Ol-işlet modeliyle yapacağı ve bağımsız bir limanı da olan ilk NGS'ye sahip olacaktır.** Bunun yanı sıra, RF'nun talep ettiği radar sistemi ile birlikte düşünüldüğünde; NGS yanı sıra RF'nin, ABD ve NATO ile Akdeniz'de yaşayabileceği bir gerginlikte kullanabileceği, RF savaş gemilerinin de yaşayabileceği bir liman ve üs inşa edildiği görülebilecektir. Bu nedenle **Akkuyu NGS; sadece bağımlılık, aşırı ekonomik yük açısından değil, güvenlik açısından da son derece riskli bir projedir.**

ÖNCELİKLİ KONULAR, YOL HARİTALARI, YAPILACAK ÇALIŞMALAR



4 - Topluma Takılmaya Çalışılan Boyunduruk: Nükleer Güç Santralleri (... devam)

- **Santralin ATIK SORUNU ÇÖZÜMLENMEMİŞTİR.** Santralin ekonomik ömrü sona erdiğinde, çok yüksek bedellere ulaşan söküm giderleri de Türkiye'nin sırtına yüklenmiştir.
- Üretilecek elektrik, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektriğe göre çok pahalıdır. 15 yıl boyunca ilk 2 ünitenin üretiminin %70'ine, son iki ünitenin üretiminin %30'una 12,35 cent/kWh fiyat ile satın alma garantisi verilmiştir. NGS projeleri iktidarın çok sevdiği “Daha çok yerli, daha çok yenilenebilir enerji” sloganının inkârıdır. Çünkü **bir Rus şirketinin yapacağı, işleteceği ve sahibi olacağı Akkuyu NGS yerli ve milli olmadığı gibi, yenilebilir de değildir ve teknoloji, yakıt, işletme vb. her boyutta dışa bağımlıdır.**
- Mevcut nükleer santrallarda, dünya ölçeğinde de **risk ve atık sorunları çözülmemiştir.**
- **Yakıtından teknolojisine, yapımına ve işletilmesine kadar her konuda Rus şirketlerine bağımlı Akkuyu NES projesi,** taşıdığı tüm olumsuzlukların ve risklerin yanı sıra, **enerjide genel olarak dışa bağımlılığı, özel olarak Rusya'ya bağımlılığı artıracaktır.** Akkuyu NES projesinde tüm karar alma yetkilerinin Rus şirketine devredilmesi, hükümetler arasında imzalanan ve uluslararası anlaşma niteliği kazandırılan ikili anlaşma yöntemi ile sürecin, **ulusal hukukun dışına taşınmaya çalışılması, ülkemizin nükleer enerji gibi stratejik bir konuda, deneme-sınama alanı yapılması anlamına gelmektedir. Tüm bu olumsuzluklar göz önüne alınarak, Akkuyu NES projesine son verilmelidir.**



ENERJİ SEKTÖRÜNÜN EN PİYASACI KURULUŞU: EPDK



- “Bağımsız İdari Otorite” olarak takdim edilen Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu,
- ✓ Temel misyonunu, özel şirketlerin çıkarlarını koruma ve geliştirmek olarak gören,
- ✓ Siyasi iktidarın bütün tercih ve talimatlarını eksiksiz yerine getiren, 🤖
- ✓ Elektrik tarifelerini özel sektör talepleri doğrultusunda hazırlayan ve uygulayan,
- ✓ Özel sektör elektrik üreticileri ve dağıtım şirketlerinin kazançlarını çoğaltmaya çalışan ve bu amaçla gerekli yasal düzenlemeleri hazırlayan,
- ✓ Buna karşın, yurttaşların taleplerini ise ‘yok’ sayan bir kurumdur.

VATANDAŞA
HAYIR

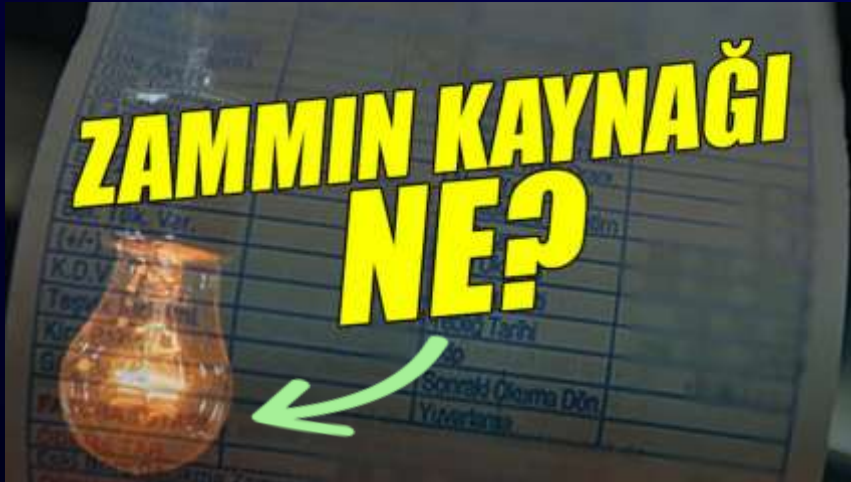
EPDK’NİN; YURTTAŞ, TOPLUM VE KAMU YARARINA OLMAYAN, ÖZEL ŞİRKETLERİ KOLLAYAN KARAR VE UYGULAMALARINDAN ÖRNEKLER

- **Kayıp-Kaçak Oranlarının Şirketler Lehine Yükseltilmesi:** Özelleştirilen elektrik dağıtım şirketlerinin ihale şartları içinde tanımlanan kayıp kaçak hedefleri, EPDK tarafından sonradan yapılan “Dağıtım Sistemindeki Kayıpların Azaltılmasına Dair Tedbirler Yönetmeliği” gibi mevzuat düzenlemeleri ile bazı dağıtım bölgelerinde, **hedef kayıp kaçak oranları yükseltilmiştir**. Bu uygulamayla bazı dağıtım şirketlerine ayrıcalık tanınmıştır.
- EPDK tarafından 2015 yılı sonu için ülke genelinde kayıp/kaçak hedefi olarak belirlenen **yüzde 10 hedefine 2024’te yaklaşılabilmiş, aradaki dönemdeki fark şirketlerde kalmıştır**.

ENERJİ SEKTÖRÜNÜN EN PİYASACI KURULUŞU: EPDK



- **Faturalardaki Karartma**
- **Elektrik faturasını oluşturan faaliyetler 01.01.2016 tarihinden itibaren karartılmış ve “enerji” ile ‘dağıtım’ olmak üzere, iki bileşen altında gizlenerek, kamuoyunun ve vatandaşın bilgi edinme hakkı elinden alınmıştır.** Yetmemiş; 2019 yılı Ağustos ayından itibaren söz konusu iki bileşen, bu kez **tek kalemde birleştirilerek**, ayrıntıları vatandaştan gizlenmiştir.
- **Bu uygulamalar, gerek Elektrik Piyasası Kanunu’nda ifade edilen “şeffaflık” vurgusuna, gerekse 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu’na aykırılık teşkil etmektedir.**



Şirketleri Kollayan (Konut Tüketicisini Ezen) Fiyat ve Tarifeler

EPDK'nin Kural Dışı, Hukuka Aykırı Son Uygulaması: **Konut Tüketicilerine, Özel Elektrik Şirketlerinin Yüksek Fiyatlı 'Son Kaynaktan Tedarik Tarifesi' Uygulanması**

- “**Elektrik ve doğalgaz fiyatlarında ciddi oranlarda devlet desteği olduğu**, bunu sağlayan EÜAŞ ve BOTAŞ'ın, Hazine'den karşılanan görev zararlarının **azaltılması gerektiği**”, Bakanlık tarafından, sürekli kamuoyu gündemine taşındı.
- İktidar, bu durumu “dengelemek” amacıyla, elektrik ve doğalgaz tüketimleri yüksek olan tüketicilere (maliyetleri karşılayacak biçimde), elektrik ve doğalgazın, daha yüksek fiyatlarla satılmasına neden olan düzenlemeler yaptı.
- İlk adım olarak; hedef kitlesi elektrik tüketimleri yüksek olan sınai ve ticari kuruluşlar olan “**Son Kaynak Tedarik Tarifesi**” belirlendi.
- **Yıllık tüketimleri 100.000.000 kWh'in altında kalan konutlar**, daha önce bu yüksek tarifenin dışındaydı. Asli görevini, **özel dağıtım ve perakende satış şirketlerine 'yeni müşteriler bulmak' olduğu anlaşılan! EPDK**, bu sınır değeri, konutlar için 20.000 kat düşürerek, 5.000 kWh'e çekti!

**Elektrik dağıtım
şirketlerinin
kasası aydınlandı**



Şirketleri Kollayan (Konut Tüketicisini Ezen) Fiyat ve Tarifeler

- Devamla EPDK, yıllık elektrik tüketimleri 5.000 kWh'ı geçen konut tüketicilerinin ulusal tarife yapısının dışına çıkarılması ve 01.01.2025'den başlayarak "Son Kaynaktan Tedarik Tarifesi" kapsamına alınmasını kararlaştırmıştır. Bu da yetmemiş; hukuk dışı yeni bir uygulamaya yönelinmiştir:
- *"2025 yılında, 2024'de elektrik tüketimleri 5.000 kWh'ı geçenler, otomatik olarak yeni tarifeye tabi olacaklar"* denilmiş ve bu hukuk dışı uygulama yürürlüğe girmiştir. Bu karar, enerji yönetiminin, niyetinin ne olduğunu ortaya koymaktadır. (TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası'nın idari yargıda açtığı, Odamızın da müdahil olduğu dava devam etmektedir.)
- EPDK bu hukuksuz uygulamayı tüketim sınırını 4.000 kWh'e çekerek ve ölçüt olarak 2025 tüketimlerini veri alarak 2026'da da sürdürdü.
- ***İktidarın, EPDK eliyle, milyonlarca konut abonesini, özel dağıtım şirketlerinin pahalı ve tartışmalı faturalarını ödemeye zorlaması, enerjiden yararlanmanın temel vatandaşlık hakkı olduğunu yadsıyan, hukuksuz bir uygulamadır.***

Şirketleri Kollayan (Konut Tüketicisini Ezen) Fiyat ve Tarifeler

- Söz konusu tarifelerin *hedef kitlesi, çok yüksek oranda tüketen sektörlerle yönelik iken, konut tüketicileri için tüketim sınırlarının 20 bin kat azaltılarak uygulanmasındaki garabet yetmezmiş gibi*, referans alınan *Piyasa Takas Fiyatının (PTF)*, olması gerekenden çok yüksek belirlenmesi, konut tüketicisine yüklenen bir diğer haksız yüküdür.
- *PTF hesaplanırken YEKDEM (Yenilenebilir Enerji Kaynaklarını Destekleme Mekanizması) maliyetlerinin de eklenmesi, bunun üzerine vergi bindirilmesiyle, tüketici iyice perişan edilmektedir.*
- Kaldı ki başlangıç amaçlarının çok dışına çıkmış ve yalnızca yatırımcıların kazançlarını garanti altına alma mekanizmasına dönüşen *YEKDEM maliyetlerini düşürmek için çaba harcanmazken*, ilave maliyetleri yalnız belirli tüketici gruplarına ödetmek de asla adil değildir.
- Doğalgaz sektörü içinde yeni fiyat ve tarife hazırlıkları söz konusudur. Son Kaynaktan Tedarik Tarifesi askıya alınmalı, *Fiyat Tarifeleri ve diğer ilgili mevzuat, özel şirketlerin değil; kamunun, toplumun, yurttaşların çıkarları doğrultusunda yeniden hazırlanmalıdır.*



KAMU GİRİŞİMCİLİĞİ: YENİDEN

- **Özelleştirmeler yoluyla ara malı üreten sektörlerden çekilen devlet; katma değer zinciri yaratarak istihdam, daha yüksek katma değerli ürün, tarımsal gıda, sanayiye girdi ve tedarik güvenliği/yeterliliği üreterek gelir sağlayan ve üretim zincirinde yer alarak kırsal nüfusun, köylülükten çiftçiliğe dönüşümünü sağlayan işletmeleri de ya işlevsizleştirmiş ya da elden çıkartarak, bu sektörleri de piyasaya bırakmıştır.**
- **Özelleştirilen ya da kamu tarafından terk edilen alanlarda faaliyetleri sonlandırılan/işlevsizleştirilen kurumların, ne kadar önemli ve stratejik olduğu ortaya çıkmıştır.** (Örneğin; Et ve Balık Kurumu, Türkiye Şeker Fabrikaları, Türkiye Gübre Fabrikaları, PETKİM, Demir – Çelik Fabrikaları, SEKA, TEK, TELEKOM... vb.)
- Kapatılan ya da işlevsizleştirilen özel ihtisas bankalarının (Etibank, Sümerbank, Halk Bankası, Ziraat Bankası, Emlak Bankası, vb.) yanı sıra, gibi yatırımcı kamu kuruluşlarının finansmanında yol gösterici, belirleyici olan finansman kuruluşları (Devlet Yatırım Bankası, Türkiye Kalkınma Bankası, vb.) yeniden kurulmalı, devletleştirilmeli, finansman kuruluşlarından faal olmayanlar faal hale getirilmeli, değişen şart ve ihtiyaçlara göre yenileri kurulmalıdır.



KAMU GİRİŞİMCİLİĞİ: YENİDEN

- **“Kaynak Yok, Zaten Borçluyuz” nakaratları, mazeret olamaz!**
- Kamuda kaynak sorununun çözümü zor değildir.
- **Dolaylı ve dolaysız vergilerdeki adaletsizliklerin giderilmesi, kayıt dışı ekonominin vergilendirilmesi, kamunun savurgan harcamalarının, dövize endekli KÖİ (Kamu Özel İşbirliği) projelerinin, bütçe büyüklüklerinde önemli bir yer tutan dövize endekli faiz ödemelerinin, gelir ve kurumlar vergisinde istisnaların ve muafiyetlerin kaldırılmasıyla, özel sektöre sağlanan haksız desteklerin durdurulmasıyla, Türkiye’nin açık ve borç sorunu, hızla giderilecektir.**
- Böylece **eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardımlar** başta olmak üzere, tüm kamusal yükümlülükler yerine getirilebilecektir.



Enerji Sektöründe Yeni Yapılanma, Yeni Kurumlar

- Enerjide **kamucu dönüşüm**, kaçınılmaz olarak yeni kurumların oluşturulmasını ve yeni yapılanmaları zorunlu kılacaktır.
- Yeni yapılanmada ihtiyaç kalmayacağı için kapatılacak kurumlar da söz konusu olabilecektir.
- Kurulması öngörülen bu yeni kurumların önde gelen birkaçını şöyle sıralayabiliriz:



- **Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı: Türkiye Elektrik Kurumu (TEK)**
- **Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı faaliyetleri geleneksel olarak “doğal tekel”** olarak adlandırılmaktadır.
- **Doğal tekel, bir üretim ve hizmetin,** birden çok üretici tarafından karşılanmasının fiziki veya ekonomik olarak olanaklı olmadığı, **tek üretici tarafından daha az bir maddi ve toplumsal maliyetle verilebildiği durumları** anlatır.

Enerji Sektöründe Yeni Yapılanma, Yeni Kurumlar

- Doğal tekellerde tekelin sahibinin kamu olması, tekelci kârının ve imtiyazlarının kamu tarafından elde edileceği ve yine kamusal alanlarda kullanılacağı anlamı taşımaktadır.
- Özellikle 1980'li yıllardan sonra neoliberal ve piyasacı tayfa tarafından tüm dünyada dillendirilen “Devlet verimsizdir, devletin tüm tekelleri özelleştirilsin” yaygarası sonucunda, ülkemizde de devlete ait tekeller özelleştirilmiştir.
- Bunun neticesinde, tekelci yapının özellikleri tamamen aynı kalmış, ancak işletmeciler “özelleşince”, hem işletmeleri hem de faaliyet gösterdiği alanları “yağmalamışlar”, kârlı görmedikleri üretim ve iletim alanlarına yatırım yapmayarak, sadece dağıtım faaliyetinde tekelci kârlarını en üst düzeye çıkarmak yoluna gitmişlerdir.
- Elektrik enerjisi üretimi, iletimi ve dağıtımında da bu durum geçerlidir. İki yerleşim yeri arasında farklı kuruluşlara ait birden fazla iletim hattı olması anlamlı değildir.

Enerji Sektöründe Yeni Yapılanma, Yeni Kurumlar

- Benzer biçimde, bir şehir içerisinde birden fazla dağıtım şebekesi de olanaksızdır. Kaldı ki *elektrik hizmetinin ölçek ekonomisi kapsamında bütüncül işleyişi dikkate alındığında, hizmetin bütünüyle doğal tekel kapsamında değerlendirilmesi kaçınılmazdır.*
- Bu nedenle;
 - ✓ *Elektrik üretim, iletim, dağıtım hizmetlerini verecek tesisleri ve şebekeleri kurmak ve işletmek,*
 - ✓ *Enerji santralleri ile iletim ve dağıtım şebekelerinin gerek tesis, gerekse operasyon, yenileme ve genişletme çalışmalarında ihtiyaç duyulacak mühendislik ve müşavirlik hizmetlerini vermek,*
 - ✓ *Santral ve şebekelerin tesis, işletme, yenileme ve genişletme çalışmalarında ihtiyaç duyulan ekipman ve aksamın, yurt içinden temini için yerli imalatçıları bir araya getirme ve yerli imalatı teşvik etmek üzere,*
- Bu işlevleri yerine getirmeye uygun bir yapı ve kapasitede, bir çatı örgütü olarak **Türkiye Elektrik Kurumu (TEK)** kurulmalıdır.



Enerji Sektöründe Yeni Yapılanma, Yeni Kurumlar

- **İletim faaliyetleri**, TEK bünyesindeki **Türkiye Elektrik İletim Kuruluşu** tarafından yürütülmelidir.
- Bu kuruluş, mevcut iletim şebekesini, yenilenebilir enerji üretim santrallerinin şebekeye bağlanmasına imkân verecek doğrultuda tasarlamalı, planlamalı ve gerekli yatırımları hızla yapmalıdır.
- Halen **21 bölgeye ayrılarak özelleştirilmiş olan dağıtım hizmetleri**, özel dağıtım şirketleri eliyle yürütülmektedir. Oysa **iletimdeki gibi dağıtımda da kamu tekeli olması gerekmektedir. Bu nedenle dağıtım şirketleri kamulaştırılmalıdır.**
- Özellikle arz güvenliğini güvence altına almak için, gerek kurulu güç dengesi, gerek üretim miktarı açılarından, üretim altyapısında da kamunun ağırlık kazanması, belirleyici konumda olması şarttır.
- Bu amaçla, **kamu elindeki santrallerin özelleştirilmesi derhal durdurulmalı, kamu yeni santraller kurmalı ve sistem bütünselliği için gerekli görülen özel santraller kamulaştırılmalıdır.**



Enerji Sektöründe Yeni Yapılanma, Yeni Kurumlar

- Özel şirketlerin başka kuruluşlara satış yapma amaçlı elektrik üretimi tesisi yatırımlarına izin verilmemeli, ancak kendi ihtiyaçlarını karşılamak için GES ve RES yatırımı yapmalarına olanak verilmelidir.
- **Türkiye Petrol ve Doğalgaz Kurumu (TPDK)**
- Kömürün yanı sıra, petrol ve doğalgazın da toplam enerji tüketimdeki paylarının düşürülmesi hedeflenmelidir. Ancak özellikle evlerde kullanılan doğalgazın yanı sıra, ulaşımda ve kimya sanayisinde kullanılan petrolün, diğer kaynaklarla ikame edilmeleri zaman alacaktır.
- Diğer taraftan, petrol ve doğalgazda %90'ları aşan dışa bağımlılığın azaltılması, yüksek tutarlı ithalat faturalarının düşürülmesi sağlanmalıdır.
- Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de petrol ve doğalgaz arama, üretim, rafinaj, dağıtım ve satış faaliyetleri, **dikey bütünleşmiş bir yapıda sürdürülmelidir**. Bu amaçla, TPAO ve BOTAŞ'ı da bünyesine alacak **Türkiye Petrol ve Doğalgaz Kurumu (TPDK)** kurulmalıdır.



Enerji Sektöründe Yeni Yapılanma, Yeni Kurumlar

- Arama ve üretim faaliyetlerinde **çevreye yönelik olumsuz etkilerin** asgari düzeyde olması sıkı denetime tabi olmalı ve mutlaka sağlanmalıdır.
- **Enerji Sektörünün Yeni Yapılanmasında İhtiyaç Kalmayacağı İçin Kapatılması Önerilen Kurumlar**
- Önerdiğimiz kamusal yapıda, adı üzerinde, *bir piyasa kurumu olan ve bugüne değin tek işlevini, yurttaşların değil, enerji şirketlerinin hak ve çıkarlarını kollamak olarak algılamış ve uygulamış olan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)* ve yine enerji alanında piyasa ve borsa yapısını idare etmek üzere kurulmuş olan *Enerji Piyasaları İşletme AŞ (EPIAŞ)* kapatılmalıdır.





KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -1



- “**Kamu ve toplum yararı**” ile “**üstün kamu yararı**” kavramları tanımlanmalı, nesnel ve somut olarak ölçülebilir ölçütlere dayandırılmalı; bu çerçevede enerji projelerine ilişkin yatırım kararlarında, ilgili projelerin topluma **fayda ve maliyetlerini** (olumlu ve olumsuz etkilerini) çeşitli yönlerden değerlendiren **Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED), Sosyal Etki Değerlendirme, Sağlık Etki Değerlendirme, Ekonomik Fayda/Maliyet Analizi, Sosyal Etki Analizi, Sosyo-Kültürel Analiz, Bölgesel Analiz** gibi nesnel, nicel ve ölçülebilir kriterler de dikkate alınmalıdır.
- Tüm enerji projelerinde, projelerin fizibilite aşamasından, tesis montajı ve işletme ömrü sonuna kadar sürecin tüm aşamalarında, **toplum yararı ve çevrenin korunması öncelikle göz önüne alınmalı**; halkın kabulü, diyalog ve danışma önemsenmeli, verimli tarımsal arazilere enerji tesisi kurulması, halkın geçim kaynağı olan tarım alanlarına ve ürünlerine zarar verilmesi mutlaka önlenmelidir.
- Ormanların, sulak alanların ve ekosistemin zarar görmesine izin verilmemeli, bu varlıkları olumsuz etkileyecek, tahrip edecek yatırımlardan kaçınılmalıdır.



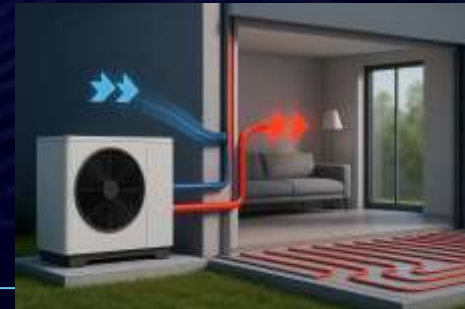
KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -2



- **Isınmada fosil yakıt kullanımının azaltılması için:**
- Tüm binalar ve yapılar, ısınma ve soğutma ihtiyaçlarını ve ısı kayıplarını asgariye indirecek mimari özelliklere, yapım kurallarına ve güneşten yeterli seviyede yararlanmalarına imkân verecek **güneş mimarisi esaslarına uygun** olmalı,



- İmar planlamaları ve düzenlemelerinde kentsel yerleşimler, güneşten azami ölçüde yararlanmaya olanak verecek şekilde konumlanmalı; mevcut bina stoğunda, mimarisi uygun olan tüm binalarda ve yeni inşa edilen tüm yapılarda; **sıcak su eldesi için güneş panelleri uygulaması zorunlu olmalı; yapıların ortam (toprak, su, hava) ısısından yararlanmalarını sağlayacak ısı pompaları kullanmaları sağlanmalı,**





KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -3



- **Isınmada fosil yakıt kullanımının azaltılması için:** (devam...)
- **Jeotermal kaynaklar,** kaynağı ve çevreyi koruyucu tüm önlemler alınarak bölgesel ısıtma için azami ölçüde değerlendirilmeli,
- Mevcut yapı stoğunda yalıtım çalışmalarına ağırlık verilmeli, **konutlarda yalıtım yapılabilmesi için kamu kaynaklarından destek sağlanmalı ve bu malzemelerde KDV %1'e indirilmeli,**
- **Enerji verimliliği** yüksek ev ekipmanlarının **vergileri (ÖTV, KDV) düşürülmeli,**
- **Tüm fabrikalarda, stadyumlarda, şehirlerarası otobüs terminallerinde ve büyük binalarda; çatılara, yerleşimlerde ölü alanlara güneş panelleri konulmalı, karayolları ve demiryollarının aydınlatılmasında güzergâh üzerinde kurulacak güneş panellerinden yararlanılmalıdır.**





KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -4



- **Elektrik üretiminde fosil yakıtlı santrallerin payı azaltılmalıdır.**
- **“Mutlak üstün kamu yararı olmadıkça”, yeni kömür yakıtlı santral yatırımı yapılmamalıdır.** Mevcut kömür yakıtlı santrallerin, JES’lerin, yasal hilelerle çevreyi kirletmelerine son verilmelidir. Çevreye verdikleri zararları giderici yatırımları yapmayan santrallerin üretimleri durdurulmalı, **bu yatırımları yapmamakta ısrar eden tesislerin yönetimine, kamu adına el konulmalıdır.**
- Yapılacak kapsamlı toplumsal fayda/maliyet çalışmalarının sonuçlarına göre; kömür santralleri, ya gerekli teknik yatırımlar hızla yapılarak faaliyetlerine devam etmeli, ya da santrallarda ve santrallara kömür sağlayan maden işletmelerinde çalışanların sosyal hakları güvence altına alınarak kapatılmalı; tesis, bina ve arazileri de toplum çıkarları doğrultusunda kullanılmalıdır.
- **Filtre, baca gazı arıtma, atık su arıtma, atık kül-cüruf-alçı taşı depolama alanı** vb. yatırımlarını çok ivedilikle yapmadıkları, bu sistemleri etkin ve verimli bir şekilde hizmet verir hale getirmedikleri, salımlarını devamlı erişilebilir şekilde web sitelerinde duyurmadıkları sürece, **söz konusu santrallerin çalışmalarına izin verilmemelidir.**



KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -5

CO₂

- **Özel sektöre, halkın cebinden verilen teşvikler sonlandırılmalıdır.**
- Özel elektrik şirketlerine kamudan kaynak aktarım mekanizmaları olan ve bedelleri kamu ve tüketiciler tarafından ödenen;
 - Doğalgaz yakıtlı santrallara ilave ödeme yapılmasını sağlayan Kapasite Mekanizması,
 - Yenilenebilir kaynaklara uygulanan YEKDEM,
 - Yerli kömür santrallarına 2030 yılına kadar, piyasa fiyatından daha yüksek sabit fiyattan, kilovat-saat başına 7,5 dolar/cent üzerinden alım garantisi vb. uygulamalarla, yatırımcı özel şirketlere, kamu kaynaklarından yapılan aktarımlara son verilmelidir.
- Ülkemizde elektrik sektörünün piyasalaştırılmasına paralel olarak uygulanan **“Merit Order” sistemi sonlandırılmalı**, maliyeti düşük santralların ürettikleri elektrik enerjisini, **maliyetlerinin üzerindeki fiyatlarla satmalarına olanak veren PTF uygulamasının mevcut haline son verilmeli** ve yerine 2022 Nisan ayında başlatılarak 2023 Eylül ayı sonuna kadar uygulanıp sessiz sedasız uygulamadan kaldırılan “Kaynak Bazında Destekleme Bedelinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar” kapsamındaki “Azami Uzlaştırma Fiyatı” benzeri, **maliyet esaslı bir sistem uygulanmalıdır.**



KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -5

CO₂

- **Özel sektöre, halkın cebinden verilen teşvikler sonlandırılmalıdır.**
- Özel elektrik şirketlerine kamudan kaynak aktarım mekanizmaları olan ve bedelleri kamu ve tüketiciler tarafından ödenen;
 - Doğalgaz yakıtlı santrallara ilave ödeme yapılmasını sağlayan Kapasite Mekanizması,
 - Yenilenebilir kaynaklara uygulanan YEKDEM,
 - Yerli kömür santrallarına 2030 yılına kadar, piyasa fiyatından daha yüksek sabit fiyattan, kilovat-saat başına 7,5 dolar/cent üzerinden alım garantisi vb. uygulamalarla, yatırımcı özel şirketlere, kamu kaynaklarından yapılan aktarımlara son verilmelidir.
- Ülkemizde elektrik sektörünün piyasalaştırılmasına paralel olarak uygulanan **“Merit Order” sistemi sonlandırılmalı**, maliyeti düşük santralların ürettikleri elektrik enerjisini, **maliyetlerinin üzerindeki fiyatlarla satmalarına olanak veren PTF uygulamasının mevcut haline son verilmeli** ve yerine 2022 Nisan ayında başlatılarak 2023 Eylül ayı sonuna kadar uygulanıp sessiz sedasız uygulamadan kaldırılan “Kaynak Bazında Destekleme Bedelinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar” kapsamındaki “Azami Uzlaştırma Fiyatı” benzeri, **maliyet esaslı bir sistem uygulanmalıdır.**



KAMU YARARI / TOPLUM YARARI -6

CO₂

- Üretim yöntemi ne denli “çevre dostu” olursa olsun, **elektrik üretme gerekçesiyle**, santral çevresinde yaşayan insanların istekleri dışında yaşamsal haklarının sınırlandırılmasını, ortadan kaldırılmasını haklı kılamaz!
- **“Çevreci santral yapma” iddiası da** santrallerin çevresel ve toplumsal etkilerinin göz ardı edilmesinin, verimli tarımsal arazilerin sınırsız biçimde işgal edilmesinin, derine deşarj edilmesi gereken jeotermal kaynağın yüzeye yakın kuyulara veya yüzeye boşaltılmasının, akarsu güzergâhlarının değiştirilmesinin, doğal yaşam için gerekli olan suyun, beton borular içerisine hapsedilmesinin ve binlerce ağacı kesmenin **gerekçesi olamaz**.
- **Ulaşımda enerji verimliliği çalışmalarının**, çevresel etkileri de dikkate alınarak, ilgili tüm alanlarla bir arada ve bir bütün olarak değerlendirilmesini sağlayan ulusal bir politika içinde sürdürülmesi esas alınmalıdır.
- **Ulaştırma master planlarında**, birim enerji tüketimi daha düşük olan sistemlere (**demiryolu ve denizyolu**) öncelik verilmeli, mevcut sistemlerin kapasitelerinin tam olarak ve verimlilikleri geliştirilerek kullanılması hedeflenmelidir. Ulaşım, taşıma ve otomotiv sektörüne ilişkin mevcut yasalar bu esaslar doğrultusunda gözden geçirilmelidir.



- Ülkenin ve kentlerin kaderini etkileyecek **büyük projeler ilgili tüm kesimlerin, meslek odalarının, bilim insanlarının, üniversitelerin, yerel idarelerin, kamu kuruluşlarının, yurttaş inisiyatiflerinin vb. bilgi ve erişimine sunulmalı, tüm bu tarafların tartışma ve karar süreçlerine katılımları sağlanmalıdır.**
- **“Acele kamulaştırma”** denilen, yurttaşların oturdukları evlerinden, topraklarından, çevrelerinden koparılmasına, süülmesine dayanak olan, insan haklarına aykırı bu uygulama derhal sona erdirilmelidir.
- **Kullanılmayan bir hak, hak değildir.** Toplumsal adalet için tüm idari ve adli yargı süreçlerinde, **halkın ve demokratik kuruluşların hatalı uygulamalara yasal itiraz hakkını sınırlayan, önleyen,** hatalı yoruma açık “doğrudan zarar görme şartı”, “yüksek dava açma harçları ve çok yüksek bilirkişi ücretleri” gibi tüm **engeller kaldırılmalı, hak arama doğal, kolay ve uygulanabilir hale getirilmelidir.**





- Ülke kalkınmasını yalnızca sanayi planlamasıyla ve onu da belirli sektör, belirli bir finansman aracı, birkaç destek unsuru ile gerçekleştirmek mümkün değildir.
- **Sanayi; madencilik, maden alanları ve çevre ilişkisi; enerji, enerji güvenliği; tarım, tarımsal ürün deseni, tarımsal girdi politikası; su kaynakları; işgücü, sendikalaşma, ücret politikası; okul öncesi eğitimden başlayarak tüm kademelerde nitelikli eğitim (ve meslekî ve teknik eğitim), üniversiteler; toplumsal cinsiyet eşitliği ve bakım ihtiyacı içindeki toplumsal kesimlerin yaşam kalitesinin artırılması** gibi sosyal hedeflerin ötesinde, ekonomik alanda milyonlarca yeni iş yaratma, işsizliği azaltma, işgücüne katılımı artırma, yoksulluğu azaltma ve eşitlikçi büyümeyi destekleme potansiyeli göz önünde bulundurularak, bu alanlardaki yatırımlar mali politikaların oluşturulmasında bir hedef olmalıdır.





- Bu konularla birlikte; kamu yönetimi, sağlık politikaları, maliye politikası, para politikası..., tüm bunlar sonuç olarak, **“planlama” kavramının** içerdiği disiplinlerle ilişkilidir.



(“Bi özelleştirelim, bi şeyciğiniz kalmaz!”)

- Ağrı kesiciler tedavi edici değildir, semptom gidericidir. Bünyesel hastalıklara çözüm aramadan, vücudun sıhhatini sağlamadan **“neresi ağrıyorsa oraya merhem sürelim”** mantığı ile herhangi bir soruna köklü ve kalıcı çözüm bulunduğu görülmemiştir. Unutmayalım ki, **“teşhis, tedaviden önce gelir”**.
- 24 Ocak 1980’den önce başlayıp, her 10 yılda bir yeni bir nakarat eklenerek bugüne kadar gelen **“rekabet, rekabetçilik, ihracata dayalı büyüme, devletin piyasadan çekilmesi, özelleştirme, bağımsız kurullar yoluyla piyasaları düzenleme, serbest piyasanın ve dışa açılmanın hikmeti, küreselleşme, küresel tedarik zincirlerinde yer edinme vb...”** şarkısının hiçbir fayda getirmediğini zaman içinde yaşadık, gördük, görüyoruz.
- **Bu şarkının bir mutlu sonu yok**, belirli yerlerde nakaratı var, belirli yerlerde de **“olmadı baştan alalım”** tekrarı !!



ÇIKIŞ YOLU



CO₂

• Eşit, özgür, adil, dayanışmayı önemseyen demokratik bir toplum ve refah içinde yaşanacak bir ülkeye ulaşmak için;

- ✓ Yurttaşlarına ve ülkesinde yaşayan insanlara, **insan onuruna yakışır bir refah ortamı** (beslenme, barınma, eğitim, sağlık vb. hizmetler) sağlayan;
- ✓ **Büyüme ile istihdamı ve adil bölüşümü kurgulayan;**
- ✓ **Bölgeler arasındaki eşitsizliği ve emekçi kesimler aleyhine olan gelir dağılımını gidermeyi amaçlayan;**
- ✓ **Temel bilimler alanındaki araştırmaları, teknoloji geliştirmeyi ve nitelikli üretimi temel alan bir sanayiye geliştirmeyi hedefleyen;**
- ✓ **Gelir-hizmet adaletini sağlayarak gelir, servet ve harcama-hizmet unsurları temelinde hakça vergi toplayan ve hizmet sunan;**
- ✓ **Eğitim, sağlık, enerji, ulaşım, konut vb. hizmetlerin kamu hizmeti niteliğini vurgulayarak, bunun kamu eliyle verilmesini öngören bir kalkınmayı gerçekleştirebilmek ve buna uygun kamu yönetimi sistemi oluşturabilmek için, toplumcu bir devlet mekanizması tesis edilmelidir.**



- ✓ Bu kapsamda, kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmalı ve bu yeni kurumsallaşmanın önemli bir bileşeni olarak **Türkiye Planlama Kurumu (TPK)** kurulmalıdır.
- ✓ Çalışmalarında ülkenin bütünlüğünü ve toplumun yararını esas alan, merkezi/ulusal/bölgesel planların hazırlanması sürecinde; yerel toplulukların özgül koşullarını, ihtiyaçlarını ve taleplerini merkeze aktarmasına, anlatmasına imkân verilmelidir.
- ✓ Başta emek ve meslek örgütleri olmak üzere, toplumun örgütlü temsilcilerinin yanı sıra; genellikle görüşlerini, sorunlarını ve taleplerini ifade etmelerine, kamu yönetimine bildirmelerine imkan tanınmayan; **kadınlar, engelliler, işsizler, yaşlılar, bakıma muhtaç olanlar, cinsel yönelimleri nedeniyle şeytanlaştırılan vb. sesini duyuramayan toplumsal kesimlerin de, dertlerini dile getirebilecekleri geniş katılımlı toplantılar yapılmalıdır.**
- ✓ Kurumun, bu toplantılara göndereceği temsilcilerin, yurttaşların sorunlarını ve beklentilerini empati ile dinleyerek raporlaştıracakları ve üst yönetimlere aktaracakları **kamucu bir planlama yapılanması ve işleyişi öngörülmelidir.**





ÇIKIŞ YOLU



- ✓ TPK'nin il, bölge ve ülke düzeyinde yapacağı tüm çalışmalara, yerelden merkeze doğru geniş katılımları hedeflenmeli ve gerçekleştirilmelidir.
- ✓ Strateji belgeleri ve planları, mevzuat, yol haritaları, eylem planları vb. belgeleri; mutlaka demokratik, katılımcı ve şeffaf bir anlayışla hazırlanmalıdır.
- ✓ Bu çalışmalara, ilgili kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin yanı sıra; **üniversitelerin, bilimsel araştırma kurumlarının, meslek odaları ve örgütlerinin, uzmanlık derneklerinin, sendikaların, tüketici ve çevre örgütlerinin ve yatırımların yapılacağı bölgelerde yaşayan halkın temsilcilerinin, etkin işlevsel katılım ve katkıları sağlanmalıdır.**
- ✓ Demokratik planlama kurgusu ve işleyişi kapsamında, kamu bütçesinin gelir ve harcama kalemlerinin belirlenmesi süreçlerinde, yurttaşlar ile emek ve meslek örgütleri görüş ve önerilerini bildirmeli ve söz sahibi olmalıdır.
- ✓ **Kamu yönetimi, yurttaşların bilgiye erişimini kolaylaştırıcı önlemler almalı, çalışmaların şeffaf ve erişilebilir olmasını sağlamalıdır.**



SON SÖZ YERİNE...

“Kısıtlı bir konuşma süresi içinde anlattıklarım, halkımıza anlatmamız gerekenlerin yalnız bir bölümüdür. Tüm yaşam alanlarına dair söyleyecek daha çok sözümüz var. İnsanlarımız duymalı, anlamalı ve bilmeli ki:

İSTERLERSE, DEĞİŞTİREBİLİRLER, İSTERSEK BİRLİKTE DEĞİŞTİREBİLİRİZ!

Söylediklerimizi, önerdiklerimizi ve çok daha fazlasını ancak halkla birlikte; bizler solcular, sosyalistler, komünistler, devrimciler yapabiliriz.

KİRLENMEDEN, KİRLETMEDEN, BARIŞ İÇİNDE, EŞİT, ÖZGÜR, ADİL, AYDINLIK BİR DÜNYA VE BAĞIMSIZ, DEMOKRATİK VE SOSYALİZM YOLUNDA İLERLEYEN BİR TÜRKİYE DİLEĞİYLE...”

Yıllardır ülkeyi yönetenlerin; ülke ekonomisini, dış politikasını, güvenliğini ve **enerji sektörünü** içine düşürdükleri mevcut koşullarda;

✗ Enerjide dışa bağımlılık: %68

✗ Petrol, doğal gaz ve taş kömüründe dışa bağımlılık %90'ın üzerinde,

✗ Enerji ithalat faturası, toplam ithalatın % 18 -27'si arasında seyrediyor,

✗ Elektrik üretiminde kamu payı %12, özel sektör: %88,

✗ Enerji politikası, özel sektörün kâr maksimizasyonuna endeksli,

✗ Tarifeler; kayıp – kaçaklar, YEKDEM, Kapasite Mekanizması, vb. ile şişirilmiş,

✗ Denetim, ÇED, Sosyal Etki, Fayda – Maliyet analizleri, vb. devre dışı,

✗ Ehliyet ve liyakat, yerini nepotizme bırakmış, ... vb.,

✗ O nedenle, “Bu programın gerçekleşmesi **İMKANSIZ**” diyeceklerdir...



**Yanıtı,
Oğuz'a bırakalım**





GERÇEKÇİ
ÖL
İMKANSIZI
İSTE



DEVİRİM
BİR GÜN
MUTLAKA

"Enerji Toplum İçindir,,

Oğuz Türkyılmaz
Anısına...

**Sevgi,
saygı ve özlemle...**



Oturum Yöneticisi: Necdet Pamir

**Konuşmacılar: Latife Türkyılmaz, Prof. Dr. Bilsay Kuruç, Yunus Yener,
Şayende Yılmaz, Dr. Serdar Şahinkaya, MMO Enerji Çalışma Grubu**

**21. YÜZYIL
İÇİN PLANLAMA**
grubu

